

AUREL BARANGA

Chemarea acestor ani

Cred că nici o disciplină artistică n-a beneficiat mai puternic de pe urma schimbărilor structurale petrecute în țara noastră în ultimii treizeci de ani ca teatrul. Nu-mi voi baza afirmația pe date statistice: atâtea teatre înainte de război, atâtea astăzi. Comparația a fost prea des folosită ca să nu fi pierdut din încălcătura ei emoțională. Mă voi sprijini pe o altă realitate concretă, controlabilă și de infinite semnificații: relația autorului dramatic original cu publicul. Cel mai strălucit succes cu o piesă românească nu reușea să depășească suta de spectacole. Ne stau mărturie scriptele teatrelor naționale de odinioară cu încheierile lor contabile melancolice. Astăzi — și uităm cu prea mare frivolitate acest adevăr — trei, patru și cinci sute de reprezentații, cu aceeași piesă, nu mai constituie o surpriză. Trebuie să înțelegem, din acest fapt, că a sporit considerabil calitatea pieselor noastre? Nu ader la ipoteză, să ne ferim de maladia contagioasă a orgoliului. Să fim însă de acord cu o altă încheiere: că a crescut în acești treizeci de ani un public entuziast și receptiv, care înconjoară scenele noastre cu o mare și nedezmințită tandrețe.

Autorului dramatic i s-a făcut cel mai mare dar la care ar fi putut rivni vreodată: spectatorii. Când am debutat la Național cu Iarbă rea, neuitatul, veneratul meu maestru, Sică Alexandrescu, prevedea, optimist, piesei cincizeci de reprezentații. A făcut aproape două sute, cu casa închisă, într-o singură stagiune. Și, să nu uităm, era imediat după război, într-un anotimp de foamete și sărăcie lucie. Sala „Studioului” era neîncălzită, directorul teatrului, Zaharia Stancu, urmărea spectacolul cu paltonul pe el, actorii se drogau, preventiv, cu aspirine, dar publicul aplauda cu căldură. Când am scris cu Moraru Pentru fericirea poporului, nimeni — în cap cu interpretii — nu se aștepta la o lungă carieră a piesei. Drama a fost reprezentată de peste trei sute de ori în aplauzele unor săli totdeauna atente și interesate. Să mai amintesc — din aceeași experiență personală verificată — succesul Mielului turbat care a atins cifra record, incredibilă, de zece mii de spectacole? Aceleași mărturii le pot depune:

Lovinescu cu Citadela sfărâmată, Mirodan cu Ziariștii, Everac cu Fluturile pe lampă, Ecaterina Oproiu cu Turnul Eiffel sau Băieșu cu Preșul. Întrebarea care se ridică este una simplă dar de somăție urgentă: putem, noi, dramaturgii, rivni mai mult? Într-o vreme când în atâtea locuri ale lumii teatrele sînt goale, izgonite la periferia vieții artistice de o televiziune necruțătoare, putem noi, dramaturgii, visa o altă relație cu publicul mai strălucită, mai intimă, mai plină de o adîncă și răscolitoare iubire? Fără îndoială că nu. Sîntem, în schimb, obligați să medităm la cîteva răspunderi. Să ținem minte o lege: publicul se cîștigă cu dificultate și se pierde cu ușurință. Să păstrăm, deci, cu scumpătate dragostea lui. Și n-o putem face altfel decît scriind piese din ce în ce mai bune, de o mare deschidere spre spiritualitatea contemporană și de o calitate artistică desăvîrșită. Dramaturgia noastră trebuie să cîștige în diversitate tematică. Viața e infinit mai bogată decît o înfățișăm noi. Lucrările originale se cîștigă să atace toate genurile, de la tragedie la farsă, scrise, însă, toate cu aceeași îngrijire. În artă, simplificările, absolutizările, schematizările sînt mai mult decît dăunătoare: se pot solda cu prețuri negative incalculabile. Să avem deci o grijă înfinită de publicul nostru. La dragostea lui nețarmurită să răspundem cu un efort de creație înzecit. E lecția de răspunderi și bărbăție la care ne cheamă cei treizeci de ani de libertate pe care îi slăvim.